

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ПЕРЕДИПЛОМНА ПРАКТИКА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010102 “Сестринська справа”

Київ
2011

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Укладачі:

Л.А. Базунова — викладач вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчально-виробничої роботи Черкаського базового медичного коледжу;

Л.П. Бразалій — викладач вищої категорії, викладач-методист, голова опорної циклової комісії сестринської справи Черкаського базового медичного коледжу;

О.Т. Шевченко — викладач вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії інфекційних хвороб Черкаського базового медичного коледжу;

І.Я. Губенко — канд. мед. наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, директор Черкаського базового медичного коледжу, заслужений лікар України;

І.В. Радзієвська — викладач вищої категорії, викладач-методист, заступник директора Черкаського базового медичного коледжу з навчальної роботи.

Програму схвалено на спільному засіданні циклових комісій клінічних дисциплін Черкаського медичного коледжу (протокол № 3 від 18 жовтня 2011 р.) та рекомендовано до затвердження опорною цикловою комісією МОЗ України (протокол № 1 від 26 жовтня 2011 р.).

Рецензенти:

О.М. Дудник — головний лікар Комунального закладу “Обласна лікарня — центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф” Черкаської обласної ради;

Л.З. Хренова — заступник головного лікаря з медсестринства Комунального закладу “Обласна лікарня — центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф” Черкаської обласної ради, головний позаштатний спеціаліст із сестринської справи Головного управління охорони здоров’я та медицини катастроф Черкаської обласної державної адміністрації, заслужений працівник охорони здоров’я України;

О.М. Маковійчук — викладач-методист, викладач вищої категорії, заступник директора з навчально-виробничої роботи Чернівецького базового медичного коледжу Буковинського державного медичного університету;

М.П. Пустовойт — викладач вищої категорії, заступник директора з практичної підготовки Кременчуцького медичного коледжу;

В.О. Сінюгіна — викладач-методист, викладач вищої категорії Кременчуцького медичного коледжу, голова циклової методичної комісії професійної і практичної підготовки терапевтичного циклу;

І.М. Бандура — викладач I категорії, зав. виробничою практикою Івано-Франківського базового медичного коледжу.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до змін тривалості навчання медичних сестер і введенням нових складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., навчальних планів (2011 р.) підготовки цієї категорії фахівців сформувалися нові підходи до організації та проведення переддипломної практики як завершального етапу практичного навчання медичних сестер.

Переддипломна практика медичних сестер передбачає навчання умінню правильно клінічно мислити, оцінювати стан пацієнта, досконало володіти технікою медсестринських маніпуляцій, складати план медсестринського догляду за пацієнтом, оцінювати його результати, вибрати правильну тактику під час надання невідкладної долікарської допомоги, проводити профілактичні заходи, пропагувати здоровий спосіб життя, основних принципів сестринської медичної етики та деонтології, дотримання інфекційної безпеки. Зважаючи на структурований поділ програми, протягом практики майбутні медичні сестри удосконалюють практичні вміння з медсестринства у внутрішній медицині, медсестринства в хірургії, медсестринства в педіатрії та сімейній медицині.

Переддипломна практика передбачає вдосконалення вмінь і навичок студентів в умовах стаціонарних відділень, денного стаціонару, стаціонару на дому, поліклінік і амбулаторій сімейної медицини, які відповідають сучасним вимогам проведення навчального процесу, де вони братимуть участь у роботі медичних сестер на постах, у палатах інтенсивної терапії, невідкладної допомоги, в маніпуляційних, під час підготовки пацієнтів до проведення досліджень і маніпуляцій, вестимуть догляд за хворими та ін.

За навчальним планом тривалість практики становить:

№ з/п	Відділення	Дні	Години	
			Робота у відділенні	Самостійна робота на кожному робочому місці в ЛПЗ
1	Терапевтичне відділення	6	36	18
	Поліклініка	6	36	18
2	Хірургічне відділення	6	36	18
	Поліклініка	6	36	18
3	Педіатричне відділення	6	36	18
	Поліклініка	6	36	18
	Разом	36	216	108
	Усього		324	

ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЦІ

- своєчасно прибути на базу практики;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, інфекційної безпеки;
- дотримуватися правил Етичного кодексу медичної сестри України;
- виконувати всі завдання, що передбачаються програмою практики, та дотримуватись правил внутрішнього розпорядку лікувального закладу;
- подати в училище, коледж, на медсестринський факультет щоденник практики, характеристики й індивідуально виконані завдання (за наявності);

- відповідати за виконану роботу та її результати на рівні зі штатними працівниками лікувального закладу;
- брати активну участь у різноманітній роботі лікарні (медсестринських конференціях, медсестринських конкурсах тощо);
- по закінченню практики брати участь у підсумковій конференції;
- проводити санітарно-освітню роботу з пацієнтами та їхніми родичами;
- своєчасно скласти залік з практики.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

З метою набуття студентами під час практики умінь і навичок самостійно вирішувати виробничі, наукові й організаційні завдання та активізувати їхню діяльність, розширити світогляд, підвищити ініціативу студентам пропонують виконати такі індивідуальні завдання:

- виготовити тематичні санбюлетені (стенди, таблиці, муляжі, кросворди тощо) за рекомендаціями методичних керівників практики;
- проводити профорієнтаційну роботу серед працюючої молоді в лікувальних закладах і школах за місцем проходження практики;
- вивчати структуру захворювань у місцях проходження практики (збирати статистичні дані з окремих патологічних одиниць), враховуючи дані сучасної екологічної ситуації;
- збирати відгуки про випускників училища, коледжу, які працюють на базах практики.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- виконати програму практики;
- вивчити функціональні обов'язки, які закріплені за студентами на їх робочих місцях;
- опрацювати інструкції з техніки безпеки;
- вивчити зразки заповнення медичної документації (медсестринські історії хвороби, листки призначення, температурні листки тощо);
- вести щоденники згідно з вимогами;
- виконувати всі обов'язки студента під час практики.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Відповідно до Наказу МОЗ України № 690 від 07.12.2005 р. “Про затвердження Положення про організацію та проведення практики студентів вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів I—IV рівнів акредитації” після проходження переддипломної практики студенти складають залік комісії, склад якої визначає заступник директора з навчально-виробничої роботи (завідувач практики) та затверджує директор навчального закладу. До складу комісії входять керівники практики від навчального закладу і від бази практики, викладачі спеціальних дисциплін. Залік з практики приймається на базах практики або в навчальному закладі.

Переддипломна практика є завершальним етапом підготовки медичної сестри. Вона проводиться після закінчення теоретичного і практичного навчання з різних розділів медсестринства та успішного складання заліків, екзаменів, які передбачені навчальним планом.

МЕТА ПРАКТИКИ:

- закріпити та поглибити теоретичні знання зі спеціальних клінічних предметів;

- удосконалити професійні медсестринські навички та вміння зі спеціальності;
- здійснювати диференційований догляд за пацієнтами з різними хворобами;
- підготуватися до майбутньої самостійної роботи медичної сестри:
  - самостійно і під контролем медичних сестер студенти виконують обов'язкові практичні навички, оцінюють стан здоров'я пацієнтів, планують і здійснюють догляд за пацієнтами, беруть участь у наданні невідкладної допомоги, закріплюють навички роботи з оформлення медсестринської документації;
  - разом з лікарем і досвідченими медичними сестрами проводять профілактичну, патронажну роботу, беруть участь в огляді й обстеженні дітей різних вікових груп, вивчають роботу медичних сестер з організації і проведення профілактичних щеплень.

Після закінчення практики **студенти повинні знати:**

- основи законодавства України про охорону здоров'я, постанови Уряду України з питань охорони здоров'я і навколишнього середовища, організаційну структуру, правові й економічні аспекти діяльності лікувально-профілактичних закладів;
- анатомо-фізіологічні, вікові, статеві, психологічні особливості здорової людини і в разі захворювання, причини і фактори ризику виникнення патологічних процесів в організмі, механізм їх виникнення і розвитку, основи фармакотерапії, сумісність, дозування і методику введення в організм лікарських засобів, правила обліку, виписування і зберігання лікарських препаратів;
- етіологію, симптоматику захворювань людини. Сучасні методи обстеження і діагностики, принципи лікування і догляду за хворим, особливості патології людини в різні вікові періоди;
- особливості спостереження та догляду за пацієнтами при різних видах патології;
- долікарську допомогу при невідкладних станах у дорослих і дітей;
- етапи сестринського процесу під час догляду за пацієнтами;
- основи медичної інформатики та правила оформлення медичної документації;
- основи медсестринської етики та деонтології;
- правила професійного спілкування;
- організацію роботи медичного персоналу відділень;
- правила охорони праці та техніки безпеки.

ЗМІСТ

МЕДСЕСТРИНСТВО У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

Студенти повинні знати:

- Законодавство України про охорону здоров'я;
- посадові обов'язки медичної сестри, накази та інструкції, які регламентують роботу відділення;
- правила техніки безпеки під час роботи;
- долікарську допомогу при невідкладних станах;
- дієтичні столи, основи раціонального харчування;

- основи медсестринської етики та деонтології;
- основні етапи сестринського процесу;
- загальні питання первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини, амбулаторно-поліклінічної, швидкої медичної допомоги;
- основні прояви захворювань внутрішніх органів;
- тактику дій медичного персоналу в разі виявлення пацієнта, підозрілого щодо особливо небезпечної інфекції.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками професіонального спілкування;
- здійснювати медсестринський процес під час догляду за пацієнтами із захворюваннями внутрішніх органів;
- володіти методами обстеження пацієнта в клініці внутрішніх хвороб;
- за даними обстеження визначати стан здоров'я пацієнта та надавати невідкладну долікарську допомогу хворим у разі:
  - нападу бронхіальної астми;
  - легеневої кровотечі;
  - непритомності;
  - колапсу;
  - нападу стенокардії;
  - інфаркту міокарда;
  - гострої лівошлуночкової недостатності;
  - гіпертонічного кризу;
  - блювання;
  - шлунково-кишкової кровотечі;
  - печінкової коліки;
  - ниркової коліки;
  - діабетичної коми;
  - гіпоглікемічної коми;
  - анафілактичного шоку;
  - гострих алергійних станів;
  - виконувати заходи, спрямовані на підтримання інфекційної безпеки, санітарно-протиепідемічного та лікувально-охоронного режимів лікарні.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основи Законодавства України про охорону праці;
- основні демографічні показники здоров'я населення;
- особливості організації роботи денних і домашніх стаціонарів;
- правила охорони праці, техніки безпеки, електробезпеки та безпеки життєдіяльності;
- сучасні методи обстеження та лікування, догляду і спостереження за пацієнтами терапевтичного профілю.

Робота в стаціонарі

Робочі місця студентів: пост медичної сестри, маніпуляційний кабінет, процедурний кабінет, кабінет функціональної діагностики тощо.

Робота студентів у відділенні регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і має бути спрямована на самостійне виконання

обов'язкових практичних навичок.

Студенти проводять огляд і оцінюють стан здоров'я пацієнта, здійснюють догляд за пацієнтами з різними захворюваннями, готують пацієнтів до лабораторних, інструментальних, функціональних обстежень, беруть участь у їхньому проведенні; працюють з листками призначень на посту медичної сестри, в маніпуляційній, готують маніпуляційну до роботи та проведення маніпуляцій, заповнюють медичну документацію; проводять облік сильнодіючих і наркотичних речовин, здійснюють заходи з дотримання санітарного і лікувально-охоронного режиму відділення; беруть участь у прийманні та передачі чергувань; надають хворим з невідкладними станами долікарську допомогу, виконують призначення лікаря.

Практичні навички:

- реєстрація пацієнтів, госпіталізованих у стаціонар;
- здійснення огляду хворого, оцінювання його стану;
- проведення термометрії із записом результатів у температурному листку;
- визначення частоти і характеру пульсу;
- вимірювання артеріального тиску, його реєстрація;
- робота з листком призначень;
- спостереження за пацієнтами із хронічними захворюваннями;
- підготовка хворих та необхідного обладнання до:
  - взяття загального аналізу крові, аналізу крові на вміст глюкози;
  - взяття загального аналізу сечі, визначення білка, глюкози і кетонів тїл експрес-методами, діастазу;
  - взяття аналізу сечі за методами Зимницького, Нечипоренка; Резельмана;
  - взяття калу на яйця гельмінтів, приховану кров, копрограму;
  - здійснення гастроскопії, бронхоскопії, ректороманоскопії, колоноскопії;
  - здійснення ультразвукового дослідження органів черевної порожнини;
  - здійснення рентгенологічних обстежень травного каналу, нирок, хребта;
  - здійснення плевральної та абдомінальної пункції;
  - зняття електрокардіограм;
- підготовка маніпуляційного стола до роботи;
- проведення проби на чутливість організму хворого до антибіотиків;
- розрахунок, розчинення та введення антибіотиків;
- виконання внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій;
- заповнення систем для трансфузій і проведення внутрішньовенних вливань;
- введення інсуліну;
- введення олійних розчинів;
- узяття крові на біохімічні і бактеріологічні дослідження;
- проведення дезінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію (шприців, голочок, предметів догляду) згідно з чинними наказами, інструкціями та галузевим стандартом;
- проведення контролю якості передстерилізаційного очищення інструментарію на наявність крові і мийних засобів;

- виконання шлункового і дуоденального зондувань;
- промивання шлунка;
- постановка клізм: очисної, сифонної, послаблювальної, лікувальної;
- проведення катетеризації сечового міхура;
- приготування розчинів хлорного вапна, хлораміну, перексиду водню та інших дезінфекційних засобів;
- підготовка функціонального ліжка для хворого;
- заміна натільної та постільної білизни;
- годування тяжкохворого;
- виписування, облік і зберігання сильнодіючих, наркотичних та отруйних речовин згідно з чинним наказом;
- оброблення шкіри, профілактика пролежнів, підмивання хворих;
- подавання судна, сечоприймача та дезінфекція їх;
- подавання зволоженого кисню;
- використання зігрівального компресу, банок, гірчичників, п'явок;
- користування кишеньковим і стаціонарним інгаляторами;
- застосування грілки, міхура з льодом;
- узяття мазків із зів, носа на мікрофлору;
- збирання мокротиння на дослідження;
- підготовка зондів, катетерів, наконечників до маніпуляцій;
- догляд за вмираючими. Констатація смерті, поводження з трупом;
- надання рекомендації хворим з лікувального харчування;
- проведення профілактичних оглядів;
- участь у складанні статистичних звітів.

Робота в поліклініці (амбулаторії сімейної медицини)

Робочі місця студентів на прийомі з лікарем (лікарем сімейної медицини) та на ділянці разом із дільничною медичною сестрою.

Студенти закріплюють навички роботи дільничної медичної сестри (медичної сестри сімейної медицини), заповнюють медичну документацію на пацієнтів та диспансерні групи, виконують призначення лікаря з догляду за пацієнтами вдома; проводять санітарно-освітню роботу, заповнюють уніфіковану документацію.

Практичні навички:

- реєстрація в журналі викликів додому;
- заповнення паспортної частини амбулаторної картки пацієнта;
- виписування направлень до лабораторії;
- виписування направлень на обстеження;
- виписування рецептів, вимоги в аптеку;
- підготовка процедурного кабінету до роботи;
- проведення стерилізації шприців та медичного інструментарію;
- проведення парентерального введення ліків: підшкірно, внутрішньом'язово;
- проведення зондування шлунка і дуоденального зондування;
- проведення внутрішньошкірних проб;
- вимірювання температури тіла та її графічний запис;
- проведення суб'єктивного й об'єктивного обстеження пацієнта;
- вимірювання артеріального тиску та його реєстрація;

- зняття електрокардіограми;
- проведення патронажу пацієнтів;
- догляд за тяжкохворими вдома.

МЕДСЕСТРИНСТВО В ХІРУРГІЇ

Студенти повинні знати:

- основні завдання хірургічної служби України;
- накази, інструкції, галузевий стандарт, які регламентують роботу стаціонарів хірургічного профілю; хірургічних і травматологічних кабінетів поліклініки; посадові інструкції медичних сестер на кожному робочому місці;
- сучасні методи медсестринського обстеження пацієнтів;
- симптоматику захворювань і ушкоджень, їх ускладнення, обсяг долікарської допомоги при невідкладних станах і догляд за пацієнтами;
- профілактику хірургічної інфекції, основи асептики, антисептики;
- методи передстерилізаційного очищення та стерилізації медичного інструментарію;
- неоперативну й оперативну хірургічну техніку.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками професійного спілкування;
- виконувати медсестринські маніпуляції в хірургії;
- за даними обстежень оцінити стан пацієнта та за необхідності надати невідкладну долікарську допомогу в разі:
  - гострої крововтрати, масивної кровотечі;
  - поранення шиї;
  - легеневої кровотечі;
  - кровотечі з носа;
  - перелому хребта (ускладненого і неускладненого);
  - вивиху нижньої щелепи;
  - перелому трубчастих кісток;
  - перелому ребер, відкритого пневмотораксу;
  - переломів кісток таза;
  - черепно-мозкової травми;
  - травматичного шоку;
  - хімічних опіків шкіри;
  - хімічного опіку стравоходу;
  - термічного опіку;
  - ураження електричним струмом високої напруги;
  - електротравми;
  - обмороження;
  - гострого живота;
  - гострої затримки сечі;
  - печінкової та ниркової кольок;
  - початкової стадії маститу;
  - гострого тромбофлебіту;
  - посттрансфузійних ускладнень;
- вміти здійснювати сестринський процес під час догляду за пацієнтами із хронічними захворюваннями.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основи Законодавства України про охорону здоров'я;
- стан хірургічної захворюваності населення;
- правила роботи з пацієнтами діагнозом “ВІЛ/СНІД”;
- особливості організації роботи стаціонарних відділень хірургічного профілю;
- правила охорони праці, техніки безпеки, електробезпеки та безпеки життєдіяльності;
- сучасні методи обстеження, лікування, догляду та спостереження за пацієнтами хірургічного профілю.

Робота в стаціонарі

Робочі місця студентів: перев'язувальна (чиста та гнійна), операційна, гіпсувальна, пост медичної сестри, операційні.

Студенти самостійно оцінюють стан тяжкості пацієнтів, визначають послідовність заходів з підготовки пацієнтів до операцій і процедур, догляду за хворими, надають долікарську допомогу при невідкладних станах, виконують призначення лікаря. Роботу студентів контролюють досвідчені медичні сестри, а в операційній, кабінеті переливання крові вони працюють під безпосереднім керівництвом медичних сестер відповідних підрозділів хірургічного стаціонару.

Практичні навички:

- підготовка пацієнтів до:
  - ендоскопічного дослідження (бронхоскопії, фіброгастродуоденоскопії, цистоскопії, колоноскопії, ректороманоскопії);
  - рентгенологічного дослідження (жовчного міхура, нирок, сечових шляхів, таза, поперекового відділу хребта);
  - ультразвукового дослідження органів черевної порожнини та малого таза;
  - магнітно-резонансної томографії, комп'ютерної томографії;
- транспортування та перекладання хірургічних хворих;
- транспортування травматологічних хворих з переломами таза, стегнової кістки, ребра, хребта;
- підготовка ватно-марлевих кульок, серветок, тампонів;
- знезаражування і передстерилізаційне очищення хірургічного інструментарію, шприців;
- контроль якості передстерилізаційного очищення;
- укладання матеріалу в бікси для стерилізації;
- підготовка зондів, дренажів до стерилізації та проведення їх стерилізації;
- оброблення рук сучасними методами;
- одягання операційної сестри і хірурга;
- підготовка стерильного стола до роботи в перев'язувальній та операційній;
- проведення місцевої анестезії, анестезії хлоретилом;
- складання інструментів для:
  - венесекції;
  - трахеостомії;
  - плевральної пункції;

- первинного хірургічного оброблення ран;
  - лапароцентезу;
  - апендектомії;
  - лапаротомії;
  - трепанації черепа;
  - ампутації кінцівки;
  - скелетного витягання.
- підготовка ліжка для післяопераційного хворого;
  - заповнення інфузійних систем і підключення їх;
  - узяття крові з вени;
  - визначення групи крові та резус-фактора експрес-методом;
  - проведення проб на сумісність донора і реципієнта;
  - промивання шлунка;
  - постановка клізм;
  - катетеризація сечового міхура;
  - підготовка пацієнта до операції;
  - проведення премедикації;
  - проведення туалету операційних і гнійних ран;
  - зняття швів;
  - накладання м'яких і твердий пов'язок:
    - клейових, клейово-пластирних, клеолових;
    - бинтових;
    - “чепець”;
    - на одне і обидва ока;
    - вуздечку;
    - хрестоподібну на потилицю з переходом на спину;
    - колосоподібну на плечовий суглоб;
    - спіральну на грудну клітку;
    - на грудну залозу;
    - Дезо;
    - на пахову ділянку;
    - черепашачу на ліктювий і колінний суглоби;
    - “лицарська рукавичка”;
    - на палець (спіральну, колосоподібну);
    - косинкову на верхню кінцівку;
    - восьмиподібну на надп'яtkово-гомільковий суглоб;
    - поворотну на стопу;
    - еластичних бинтів на кінцівки;
    - тіснотугу пов'язку.
  - твердих пов'язок:
    - шини Крамера, Дітерікса;
    - підготовка гіпсових бинтів, лонгет, накладання і зняття їх;
    - підготовка для застосування шини Беллера;
  - накладання джгута при артеріальній і венозній кровотечах;
  - пальцеве притискання артерій;
  - проведення непрямого масажу серця;
  - проведення штучної вентиляції легенів “рот до рота”, “рот до носа”;
  - виведення нижньої щелепи при западанні язика;
  - оформлення картки пацієнта стаціонару.

Робота в поліклініці (амбулаторії сімейної медицини)

Робочі місця студентів: хірургічний, травматологічний кабінети та їх відповідні підрозділи (перев'язувальна, мала операційна, гіпсувальна).

Студенти самостійно виконують маніпуляції, заповнюють медичну документацію, виконують призначення лікаря.

Практичні навички:

- заповнення амбулаторних карток;
- виписування рецептів;
- підготовка амбулаторних пацієнтів до спеціальних обстежень (ендоскопічного, УЗД, лабораторних та ін.);
- підготовка до стерилізації і проведення стерилізації перев'язувального матеріалу, інструментів (ватно-марлеві кульки, серветки, тампони);
- оброблення рук сучасними способами. Прискорене оброблення рук;
- оброблення операційного поля;
- зняття швів;
- підготовка інструментарію до первинного хірургічного оброблення ран;
- знезаражування і передстерилізаційне очищення хірургічного інструментарію. Контроль якості передстерилізаційного очищення;
- асистування під час амбулаторних операцій;
- профілактика правця;
- накладання швів;
- накладання пов'язок;
- відвідування пацієнтів удома (проведення перев'язок, оброблення пролежнів, зняття пов'язок);
- надання невідкладної допомоги при термінальних станах;
- накладання джгута при артеріальній та венозній кровотечах;
- пальцеве притискання артерій.

МЕДСЕСТРИНСТВО В ПЕДІАТРІЇ

Студенти повинні знати:

- структуру дитячих закладів охорони здоров'я та функціональні обов'язки постової медичної сестри, медичної сестри процедурного кабінету, дільничної медичної сестри поліклініки (амбулаторії сімейної медицини);
- правові аспекти роботи медичної сестри з дітьми та їхніми родинами;
- посадові обов'язки медичної сестри;
- анатомо-фізіологічні особливості дітей різних вікових груп;
- накази та інструкції, які регламентують роботу дитячого стаціонару та поліклініки;
- анатомо-фізіологічні особливості розвитку дітей;
- правила вигодовування доношених і недоношених дітей і розрахунок разової і добової кількості їжі;
- симптоматику захворювань, їх ускладнення, догляд за пацієнтами;
- календар профілактичних щеплень.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками професійного спілкування;

- володіти навичками виконання сестринських маніпуляцій у педіатрії;
- оформляти медичну документацію;
- виконувати обов'язкові практичні навички;
- за даними обстежень оцінювати стан дитини, ступінь його тяжкості;
- давати поради батькам щодо вигодовування та загартування дітей;
- проводити санітарно-освітню роботу;
- здійснювати догляд і спостереження за хворою і здоровою дитиною;
- надавати долікарську допомогу при невідкладних станах:
  - гіпер- та гіпоглікемічній комі;
  - гіпертермії;
  - судомному синдрому, ларингоспазмі;
  - носовій кровотечі;
  - асфіксії новонародженого;
  - анафілактичному шоці;
  - блюванні;
  - непритомності.

Студенти мають бути поінформовані про:

- стан захворюваності дитячого населення;
- методи планування сім'ї;
- особливості організації роботи стаціонарних відділень педіатричного профілю;
- сучасні методи обстеження, лікування, догляду та спостереження за пацієнтами.

Робота в стаціонарі

Робочі місця студентів: маніпуляційний кабінет, процедурний кабінет, на посту медичної сестри, у відділенні патології новонароджених. Розподіл студентів за робочими місцями здійснюють методичні та безпосередні керівники практики з урахуванням можливостей лікувального закладу та переліку обов'язкових навичок.

Самостійну роботу студенти на кожному робочому місці здійснюють під контролем досвідчених медичних сестер.

Студенти проводять догляд за дітьми різних вікових груп, засвоюють специфіку роботи на посту медичної сестри, виконують процедури і маніпуляції, оцінюють ступінь тяжкості стану хворих, анатомо-фізіологічні особливості розвитку дитини, визначають заходи з догляду за хворими й обсяги долікарської допомоги при невідкладних станах, проводять санітарно-освітню роботу з батьками.

Практичні навички:

- підготовка ліжка для пацієнта, заміна постільної та натільної білизни. Сповивання та вкладання грудної дитини в ліжко;
- проведення ранкового туалету дитини: догляд за шкірою, очима, вухами, носом, волоссям, порожниною рота. Підмивання дитини;
- подавання судна (висаджування на горщик), проведення дезінфекції;
- годування дитини. Для грудних дітей — підігрівання суміші й годування через соску. Оброблення сосок, посуду;
- вибір призначень з листка призначень;
- визначення частоти пульсу, дихання, вимірювання температури тіла,

- реєстрація її в температурному листку;
- вимірювання артеріального тиску та його реєстрація;
- закапування ліків в очі, ніс і вуха;
- накладання зігрівального компресу, застосування грілки, міхура з льодом;
- накладання гірчичників, банок. Виконання гірчичного обгортання;
- проведення очисної, живильної клізми;
- промивання шлунка;
- уведення газовивідної трубки;
- проведення шлункового зондування;
- проведення дуоденального зондування;
- підготовка інструментарію до плевральної пункції;
- підготовка інструментарію до інтубації і трахеостомії;
- здійснення догляду за хворими з трахеостоєю;
- використання електровідсмоктувача;
- підготовка пацієнта до рентгенологічного обстеження травного каналу;
- підготовка хворого до ультразвукового обстеження;
- підготовка маніпуляційного кабінету до роботи;
- підготовка стерильного стола;
- набирання шприцом ліків з ампул і флаконів;
- розрахунок, розчинення і введення антибіотиків;
- визначення чутливості хворого до антибіотиків;
- уведення ліків підшкірно та внутрішньом'язово;
- підготовка систем внутрішньовенного краплинного введення рідини;
- внутрішньовенне введення ліків;
- взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
- знезаражування та передстерилізаційне очищення інструментарію;
- проведення оксигенотерапії дітям;
- розрахунок дози інсуліну та його введення;
- робота над документацією медичної сестри в стаціонарі;
- виписування рецептів, довідок, направлень на обстеження;
- вигодовування дітей віком до 1 року;
- проведення антропометрії у дітей;
- проведення контрольного зважування грудних дітей;
- розрахунок добової і разової кількості їжі залежно від віку дитини;
- підготовка і проведення гігієнічної ванни.

Робота в поліклініці (амбулаторії сімейної медицини)

Робочі місця студентів на прийомі дільничним педіатром, в кабінеті профілактичних щеплень, маніпуляційному кабінеті. Проводиться закріплення навичок самостійної роботи на прийомі з лікарем, обслуговування диспансерної групи, заповнення медичної документації, виконання маніпуляцій і процедур в умовах поліклініки та вдома; патронаж хворої і здорової дитини.

Студенти проводять допологовий патронаж, патронаж новонароджених, дітей віком до 1 року та хворих дітей разом із дільничною медичною сестрою (медичною сестрою амбулаторії сімейної медицини), здійснюють відбір для профілактичних щеплень, диспансерних оглядів, виконують призначення

лікаря дитині вдома, проводять профілактичні щеплення.

Практичні навички:

- проведення антропометрії;
- визначення маси тіла, зросту залежно від віку;
- проведення контрольного зважування;
- складання схеми годування дітей першого року життя;
- вимірювання температури тіла та її реєстрація;
- підрахунок пульсу та визначення його характеристики;
- підрахунок дихання та визначення його характеристики;
- вимірювання артеріального тиску та його реєстрація;
- розрахунок дози ергокальциферолу для профілактики і лікування рахіту;
- заповнення документації дільничної медичної сестри (медичної сестри амбулаторії сімейної медицини);
- збирання калу на копрограму, яйця гельмінтів, бактеріологічне дослідження;
- проведення патронажу (допологового, новонароджених і хворих дітей);
- проведення проби Манту та оцінювання результату;
- проведення профілактичних щеплень.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Актуальні питання педіатрії / За ред. В.В. Бережного. — К.: Здоров'я, 2006.

Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: підручник / Т.О. Антропова та ін. — К.: Медицина, 2006. — 352 с.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апишай В.Г. Медсестринський догляд за пацієнтом. — К.: Здоров'я, 2000. — 248 с.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апишай В.Г. Медсестринський процес: Основи сестринської справи та клінічного медсестринства. — К.: Здоров'я, 2001. — 208 с.

Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи: навч. посібн. — К.: Здоров'я, 2005. — 464 с.

Ковальчук О.Л., Сабадишин Р.О., Маркович С.В. Медсестринство в хірургії. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. — 480 с.

Методические рекомендации по применению дезинфицирующих средств, разрешенных к применению в Украине. — Одесса: Б. и., 2005.

Медсестринство в педіатрії / За ред. В.С. Тарасюка. — К.: Здоров'я, 2001.

Основи догляду в домашніх умовах: навч. посібн. для патронажних медичних сестер / За заг. ред. І.Т. Усіченка, А.В. Царенка, С.А. Місяка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000 — 372 с.

Пономаренко В.М. Реорганізація первинної медико-санітарної допомоги населенню на засадах загальної лікарської практики/сімейної медицини: інструктивно-методичні матеріали для сімейного лікаря. — К.: Б. в., 2001. — 172 с.

Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. д-р мед. наук, проф. А.В. Єпішина. — Тернопіль:

Укрмедкнига, 2001.

Файник А.Ф., Бродик О.В. Невідкладні стани в клініці внутрішніх захворювань. — Львів: Фенікс, 2002.

Шегедин М.Б., Шуляр І.А. та ін. Медсестринство в терапії. — Дрогобич: Відродження, 2006.

Додаткова

Ваврик Ж.М. Лекції з хірургії. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 444 с.

Ковальчук Л.Я. та ін. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія невідкладних станів: навч. посібник. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 324 с.

Кудрявцева Т.О. Сестринський процес: етапи, зміст, документація: навч.-метод. посібн. — К.: Здоров'я, 2001. — 96 с.

Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини. — К.: Здоров'я, 2002. — 272 с.

Шевченко О.Т. Психологія кризових станів: навч. посібн.— К.: Здоров'я, 2005 — 120 с.